

Fra Besættelsestiden i Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg

Af Førstelærer M. KRISTENSEN

DET HELE er nu som en ond drøm fra en fjern fortid, men dengang virkede det uhyggeligt, da de ganske unge tyske soldater på 15-18 år gik og klikkede med deres geværer på gader og veje, mens vi måtte sidde inde bag mørkelægningsgardiner og i sparsom belysning. Men vores unge vikar vovede alligevel at snige sig over marker og om hushjørner hen til sit pensionat.

Om efteråret 1943 begyndte tyske officerer jævnlige at komme og se på Hvidbjerg v. Aa skole, som var bygget lige før krigen, og sidste gang erklærede de, at de ville tage den i brug efter jul. De kom 3. juledags morgen, før det endnu var lyst, og straks tog de fat på at ekspedere stole, borde, kateder og Øvrige skolemateriel ud på legepladsen. Vi fik besked på, at vi skulle rømme lærerboligen inden næste dags aften. De lovede, at de i løbet af et par måneder ville opføre barakker, og så måtte vi få skolen igen. Vi kendte dem ikke så godt dengang. Det første skete; men ikke det sidste.

Politiet prøvede forgæves at ordne sagen således, at lærerfamilien kunne blive boende, men alt forgæves. I lærerboligen skulle nogle højere officerer bo, bl.a. majoren, der havde kommandoen over alle tropperne i Sydthy.

I en af stuerne var der officershjem. Værelserne i skolen blev mest benyttet som kontorer, kun gymnastiksalen blev brugt som belægningsstue. I det ene klasseværelse blev der ophængt et stort billede af Hitler, der hvor før billedet af kong Kristian den Tiende havde hængt. Rundt omkring skolen blev der foretaget mægtige udgravninger til biler, duehuse og ammunitionshuse, og det hele blev camoufleret. Senere blev der opført en stor barak på boldpladsen, og i skolens nærhed rejstes en hel lille barakby.

Den 22. februar 1944 blev en amerikansk flyvemaskine skudt i brand over havet ud for Lyngby. Der var begravelse i Lyngby den dag, og vi stod nogle mænd på kirkegården og ventede på ligfølget. Da så vi pludselig en flyvemaskine i stærk fart nærme sig ude fra havet. Da den kom nærmere, så vi, at der var ild i den ene vinge, og under maskinen var nogle hvide pletter. Det var faldskærme. En tysk jager kom susende, og det kom til ildkamp lige over hovedet på os. Den brændende maskine fortsatte ud over Ove sø, men pludselig stak den lige i jorden, og en mægtig eksplosion fulgte. Maskinens besætning, 10 mand, reddede sig alle ned i faldskærme. En var, så uheldig at falde i en våge i søen. Han blev indviklet i faldskærmen, og tyskerne kunne ikke få ham op, før det var for sent. En af flyverne landede i Sønderhå, men to af dem drev over mod Lodbjerg fyr. Den ene blev straks fanget, men den anden kom om aftenen til en bondegård i Lodbjerg, hvor tyskerne så hentede ham.

Under luftkampen var soldaterne ved skolen som blæst bort, men snart kom de brølende som vilde dyr for at fange faldskærmssoldaterne. Nogle af dem blev den første tid bevogtet i skolens omklædningsværelse, hvor undertegnede så dem, men desværre ikke kunne tale med

dem eller på anden måde opmuntre dem. En af dem havde den ene arm bundet op og så lidende ud.

I løbet af april måned 1945 blev både skolen og lærerboligen rømmet af soldaterne, men straks efter kom der flygtninge og fyldte det hele. De havde sygestue i lærerboligen, og på kirkegården er der fra den tid en række tyskergrave. I juli måned blev skolen givet fri, men i lærerboligens kælder lavede man i et par måneder mad til de 200-300 flygtninge i barakkerne. Den 23. august blev legepladsen afgrænset med pigtråd, og skolen blev taget i brug. I september blev de sidste flygtninge flyttet til Lyngby, og vi blev endelig helt fri.

Besættelsestiden af skolen varede altså fra 28. december 1943 til september 1945. I den tid boede førstelæreren med familie i Lodbjerg skole, som var nedlagt. Der blev lejet et værelse på Hvidbjerggaard, hvor 40-45 af børnene blev undervist i 2 klasser, før var der 3. Resten af børnene undervistes i Lyngby af vikaren. Førstelæreren tilbagelagde i de ca. 20 måneder 17-18 km skolevej dagligt ofte til fods om vinteren.

Den 5. maj blev en uforglemmelig dag. Læreren måtte i skole for at give børnene fri. De 9 km blev tilbagelagt under kirkeklokkelyd. Først hørtes klokken ved Lodbjerg kirke, derefter Ørum, så Bedsted og til sidst Hvidbjerg v. Aa. Da jeg nærmede mig Svankjær, kom en engelsk flyvemaskine lavt hen over hovedet på mig. Jeg kunne tydeligt se flyverne, og vi vinkede til hinanden. Kl. 10 samledes ca. 100 mennesker ved skolen, fik flagstangen rejst - den fik vi fjernet om aftenen efter tyskernes ankomst 1943, så vi blev skånet for at se hagekorset vaje fra det - og så hejsede vi flaget og sang nogle af vore fædrelandssange, medens tyskerne stod i døre og vinduer og så på det.

Nu er deres spor, af hvilke der var mange og kun lidet smukke, næsten udviskede, men de følelser, der beherskede mit sind, når jeg kørte forbi vor dejlige skole og vort kære hjem, glemmer jeg sikkert aldrig.

Let var det ikke at holde dørene lukket hverken for soldaterne eller flygtningene, når de kom og tiggede og ville købe mad eller for russernes vedkommende sprit, som de drak, som vi drikker øl. Men sandt er det, at mange triste livsskæbner oprulledes for en, når man kom til at tale med disse mennesker, der havde mistet både jordisk gods og slægtninge.

Efter øjenvidnes beretning kunne jeg også fortælle om den engelske flyvemaskine, der styrtede ned på Tandrup mark. Flyverne havde gemt sig i en halmstak på marken. Dette fik en af frihedskæmperne oplysning om og gik derhen. Men der var ingen at se, og der blev ikke svaret på hans kalden. Da sagde han på engelsk: "Jeg er udsendt fra undergrundsbevægelsen og er kommen for at hjælpe jer". Straks sprang de ud fra stakken og faldt ham om Halsen af glæde. Sammen med nogle andre lykkedes det at føre flyverne midt imellem tyskerne ud i mere sikkerhed. De fik en spændende tur til Mors, hvor en engelsk flyver skulle hente dem, men da maskinen ikke

kom til den bestemte tid, lykkedes det dem at komme til Aalborg og derfra til Sverige, hvorfra de nåede hjem igen.

Meget fik tyskerne ødt. I klitterne i Lyngby havde de bunkers og kanonstillinger til en værdi af 11 millioner

kroner. Nu er det meste tilsandet, og noget af det gør gavn som kystsikring, idet havet har ædt kysten bort, men de store bunkers ligger som store kolosser på strandkanten.

Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt, 1952, side 293-297)